

Nelostestin (pocABCR) ja Covid-19-testin näytteenottokoulutus asumispalveluyksikössä päivitetty 11.5.2022

1. Koulutuksen lähtökohdat

- Vakavaa koronavirusinfektiota torjutaan rokotuksin. Koronavirus jää kiertämään yhteiskuntaan, ja epidemian pitkittyessä asteittain koronavirukseen liittyviä palveluita puretaan.
- **Keusotessa on aiemmin toiminut liikkuva koronanäytteenotto, joka lopetti toimintansa 29.4.2022.** Keusoten alueella on siirrytty käytäntöön, jossa laboratoriossa analysoidut nelostesti (pocABRC) ja korona PCR-näyte otetaan yksikön hoitajien toimesta tai asukkaalle varataan yksikön toimesta aika koronatestiin Keusoten Koronahoitopuhelimen kautta.
- Yksikössä on toimenpiteitä vaativa osastoepidemia, jos kolmen vuorokauden aikana yksikössä sairastuu kolme tai useampi asukas samantyyppisiin oireisiin. (Keusote 2022)

2. Koulutuksen tavoitteet

- Yksikön terveydenhuollon ammattihenkilöstö opettelee näytteenoton.
- Yksikön terveydenhuollon ammattihenkilöstö huomioi asukkaan oikeudet, potilasturvallisuuden ja ensiavun näytteenotossa.
- Yksikön terveydenhuollon ammattihenkilöstö osaa oikeaoppisen aseptiikan, näytteenottotekniikan, näytteen käsittelyn, säilytyksen ja lähettämisen.

3. Asukkaan oikeudet ja velvollisuudet

- Itsemääräämisoikeus tarkoittaa potilaan oikeutta osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon.
- Terveysteen kohdistuva toimenpide voidaan suorittaa vain, jos potilas on antanut siihen suostumuksen vapaasta tahdosta ja tietoisena kaikista asiaan vaikuttavista seikoista.
- Potilaalla on oikeus tehdä myös päätöksiä, jotka voivat vahingoittaa hänen omaa terveyttään tai henkeä ja hänellä on oikeus kieltäytyä hänelle suunnitellusta tai jo aloitetusta hoidosta.
- Potilaan hoitoon osallistuvien on kunnioitettava potilaan omia päätöksiä.
- Myös jokaisella muistisairaalla ihmisellä on itsemääräämisoikeus.
- Muistisairaus ei automaattisesti poista itsemääräämisoikeutta.
- Muistisairas ihminen voi kyetä pätevällä tavalla tekemään itseään koskevia päätöksiä.
- Niin kauan kuin ihminen kykenee itse päättämään omista asioista, hänen tekemille ratkaisuille on annettava etusija laillisen edustajan tai muun läheisen mielipiteen asemasta. (Finlex.fi.)

4. Näytteenotto ja ammattihenkilöstö

- Sairaanhoitaja, terveydenhoitaja(terveydenhuollon ammattihenkilö)

- Terveydenhuollon ammattihenkilöstö on ammatillisessa koulutuksessa perehdytetty näytteenottoon ja työturvallisuuteen liittyviin asioihin.
- Lähihoitaja (nimikesuojattu ammattihenkilö)
  - Työnantaja selvittää ja varmistaa lähihoitajan osaamisen järjestämällä koulutuksen ja sopimalla näyttöjen vastaanottamisesta. Lähihoitaja on voinut suorittaa erillisen näytteenotokoulutuksen ammatillisessa oppilaitoksessa, tällöin hänellä on pätevyys myös koronanäytteenottoon.
- Hoiva-avustaja ei voi ottaa näytettä, hän voi olla avustavissa tehtävissä. (Finlex.fi, Valvira.fi)

5. Nelostesti (pocABRC) ja Covid-19 testi

Influenssa A/B, RSV ja Covid-19 koronavirus, POC-nukleinihapon osoitus (kval) (poc ABRC) eli nelostesti

- Jos taudinaiheuttaja ei ole tiedossa, otetaan muutamalta ensimmäiseltä oireilevalta ns. nelostesti, erityisesti jos influenssavirusta esiintyy HUS-alueella.
- HUSlab on ottanut käyttöön pocABRC-nelostestin influenssa A-, influenssa B-, RS- ja SARS-CoV2-viruksen osoittamiseen hengitystienäytteistä 15.11.2021 alkaen.
- Lue lisää [linkki Huslab tutkimusohjekirjaan: nelostesti](#)

Covid-19-koronavirustauti, nukleinihappo (CV19NhO)

- Koronavirustesti
- Lue lisää [linkki Huslab tutkimusohjekirjaan: koronatesti](#)

Tutkimusohjekirjan sivuilla neuvotaan näytteenotto vuotoherkältä potilaalta.

6. Näytteenottajan suojaus ja aseptiikka näytteenottotilanteessa

- Noudata hengitystieinfektiota sairastavan asukkaan lähihoidossa tavanomaisia varotoimia sekä kosketus- ja pisaravarotoimia, käytä venttiilitöntä FFP2-hengityksen suojainta.
- Käytä kertakäyttöisiä suojakäsineitä, silmiensuojainta, suojatakia tai hihallista esiliinaa. Silmien suojaamiseksi soveltuu myös kasvovisiiri

7. Näytteenottovälineet

7.1 Näytteenottovälineet

- Keusoten työntekijät tilaavat näytteenottovälineet HUS Logistiikasta, Keusoten alueen yksityiset palveluntuottajat voivat hakea näytteenottovälineet Huslabin toimipisteestä.
- Nelostestissä ja COVID-19 testissä käytetään samoja näytteenottovälineitä.
- Koodit HUS Logistiikan tilaukseen tai pyydä alla olevat tarvikkeet Huslabin toimipisteestä:
  - Näytteenottotikku ZEPID080
  - Näytteenottoputki ZEPID048
  - Salpapussi Z1011 kirkas 0,25 l

- Salpapussi Z7510 kirkas 80 x 120 mm.

7.2 Asukkaan ergonomia ja työntekijän työturvallisuus

- Kerro asukkaalle näytteenotosta ja pyydä suostumus.
- Aseta asukas istuma-asentoon korkeaselkäiseen tuoliin.
- Tarvittaessa tue otsaa kädellä, jotta pää pysyy paikalla.
- Makuuasennossa poista asukkaan tyyny pään alta ja kohota sängynpäätä.
- Huomioi mahdollinen komplikaatio näytteenoton jälkeen.

8. Työohje näytteenottajalle, näytteen käsittely ja näytteen pakkaaminen

8.1 Työohje näytteenottajalle.

Tutustu Huslabin työohjeeseen: [linkki Huslabin työohjeeseen](#)

8.2. Näytteen käsittely ja pakkaaminen

- Puhdista näyteputki näytteenoton jälkeen desinfektioiinalla. **Anna putken kuivua kokonaan** ennen pyyntötarran liimaamista.
- Varmista, että tarrassa on asukkaan nimi, henkilötunnus, näytteenottopäivämäärä, kellonaika ja näytteen lyhenne CV19Nh0 tai pocABRC.
- Pakkaa näyteputki pieneen salpapussiin (minigrip). Pakkaa salpapussi isompaan salpapussiin. Isompaan salpapussiin voit laittaa useampia yksittäispakattuja näyteputkia.
- Pakkaa näytteet laboriorista saatavaan harmaaseen kuljetuslaatikkoon, jonka päällä tulee olla tarra INFEKTIOHÄLYTYS, päivämäärä, merkintä COVID 19 tai pocABRC.
- Näytteitä **ei saa sekoittaa**, jos yksikkö ottaa molempia näytteitä. Pakkaa näytteet eri laatikoihin, koska ne tutkitaan eri laboratorioissa.
- **Tulosta Huslabiin vietävien näytteiden mukaan kuittauslomake**, jätä toinen kappale yksikköön. [Huslab kuittauslomake aukeaa tästä.](#)

8.3. Näytteen säilytys ja laboratoriolähete

Näytteen säilytys

- Lisää pieni kylmäpakkaus laatikkoon, jos näyte on pitkään huoneenlämmössä.
- Kylmäpakkauksia saa Huslabin laboriorista.
- Näyte säilyy huoneenlämmössä kolme tuntia.
- Näyte toimitetaan Huslabin laboriorioon (katso aukioloajat), lähete pitää olla valmiina kun viet näytteen.

Laboratoriolähete

- Yksiköt, joissa on käyttöoikeus Keusoten potilastietojärjestelmiin, tekevät laboratoriolahetteen itse potilastietojärjestelmään.

- Yksiköt, joissa ei ole käyttöoikeutta Keusoten potilastietojärjestelmiin, saavat lähetteen julkiseen ja maksuttomaan koronatestiin koronavirusnäytteenottpisteelle soittamalla Keusoten Koronahoitopuhelimeen josta saa tarvittaessa myös hoidon tarpeen arvion ja ohjauksen kiirevastaanotolle. Koronahoitopuhelin 019 2260 099.
- Covid-19 tutkimusnumero on 6466
- Nelostestin tutkimusnumero on 22360
- Tarrat voi kirjoittaa näyteputkiin käsin selkeällä käsialalla tai käyttää valmiita tarroja, jos yksikkö on tulostanut niitä potilastietojärjestelmästä.

9. Ensiapu näytteenottotilanteessa

Nenäverenvuoto

- Ennen hoitotoimenpiteitä arvioi asukkaan yleistila.
- Rauhoita asukasta.
- Kehota niistämään nenä tyhjäksi hyytymistä, istumaan etukumarassa ja puristamaan sieraimia tiukasti yhteen nenän luisen osan etupuolelta yhtämittaisesti vähintään kymmenen minuutin ajan.
- Asukkaalle annetaan kaarimalja, johon hän voi oksentaa niellyn veren ja sylkeä suuhun valuvan veren.
- Hyvin huonokuntoiselle asukkaalle hoitotoimenpiteet voidaan tarvittaessa tehdä makuulla pääpuoli kohotettuna. (Blomgren, 2008.)

10. Koulutuksen suorittaminen

- Koulutuksen toteutusaika huhtikuu 2022 - edelleen.
- Koulutuksen laajuus n. 0.5 op.
- Koulutuskieli suomi
- Koulutuksen järjestäjä Keusote Infektio- ja tartuntatautiyksikkö
- Toteutusmuotona koulutusmateriaalin itsenäinen opiskelu, yksikön oman työntekijän vieriovetus ja näyttö yksikön omalle työntekijälle.

Keusoten Infektio- ja tartuntatautiyksikkö

- Avoinna arkisin klo 8-16
- Puhelin 050 497 1240 (älä lähetä tekstiviestiä)
- sähköposti infektio.tartuntataudit@keusote.fi

Lisätietoa

Video näytteenotosta

Youtubessa on saatavilla eri sairaanhoitopiirien ohjevideoita näytteenotosta. Huomioi, että videoiden ohje saattaa olla osittain eriävä kuin HUS-alueella, videossa voi näkyä esimerkiksi erilaisia näytteenottovälineitä. Tässä [linkki videoon](#).

Blomgren. K. (2008). Nenäverenvuoto. Lääketieteellinen aikakauslehti. *Duodecim*. 124(15), 1730-5.

Saatavilla: <https://www.duodecimlehti.fi/duo97420>

Finlex.fi. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992). Saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785>

Finlex.fi. Tartuntatautilaki. Saatavilla: <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161227>

Keusote. (2022). Toimintaohje. Koronanäytteenotto, koronaepäilyn ja koronatartunnan saaneen hoito Keusoten asumispalveluissa 7.4.2022 alkaen. Saatavilla: <https://keusote.sharepoint.com/sites/keunet-palvelumme/sitepages/Koulutusmateriaalit.aspx>

Thl.fi. Tavanomaiset varotoimet ja varotoimiluokat. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/taudit-ja-torjunta/infektioiden-ehkaisy-ja-torjuntaohjeita/tavanomaiset-varotoimet-ja-varotoimiluokat>

Valvira.fi. Saatavilla: <https://www.valvira.fi/terveydenhuolto/ammattioikeudet>